

สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทย (ในช่วงปี พ.ศ. 2475-2493)

ในนวนิยายของ ดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์

นางสาวสายสมร เจียรองการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

หน่วยวิชาวรรณคดี เปรียบเทียบ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

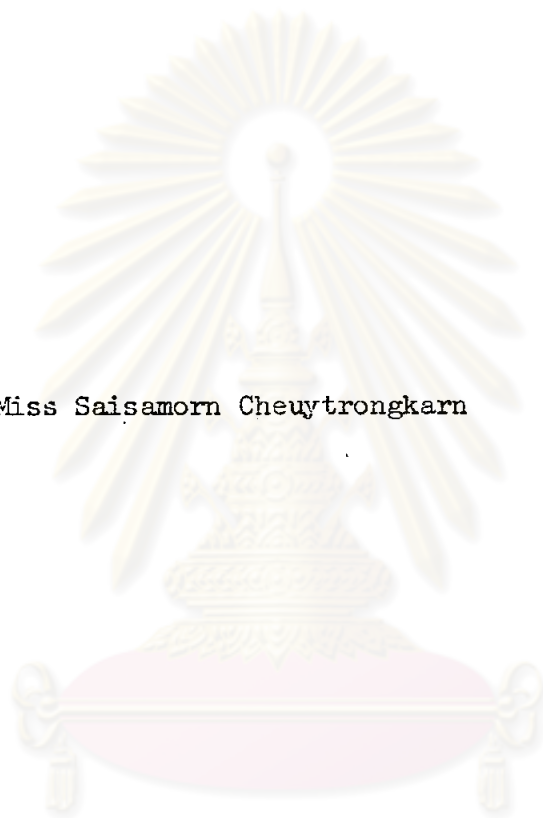
พ.ศ. 2529

ISBN 974-556-746-3

013635

17481144

THE SOCIAL STATUS OF THAI WOMEN IN THE NOVELS OF DOK MAISOD
AND K. SURANGKANANG (BETWEEN B.E. 2475-2493)

Miss Saisamorn Cheuytrongkarn

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Comparative Literature

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทย (ในช่วงปี พ.ศ. 2475 - 2493) ในนวนิยาย ของ ดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์

ชื่อผู้สมัคร

นางสาวสายสมร เฉยครองการ

ภาควิชา

วรรณคดี เปรียบ เทียบ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ จันทวานิช

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รองศาสตราจารย์ ระวาท วัฒนคพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย ทิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.นवलฉวี พานิชกุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ จันทวานิช)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ระวาท วัฒนคพันธ์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์ สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทย (ในช่วง ปี พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๓)
ในนวนิยายของ ดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์
ชื่อนิสิต นางสาวสายสมร เจยตรงการ
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี จันทวานิช
รองศาสตราจารย์ ระวาท วัฒนพันธ์
หน่วยวิชา วรรณคดี เปรียบเทียบ
ปีการศึกษา ๒๕๒๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เป็นทั้งแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Descriptive) และการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research)

โดยมุ่งศึกษาสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยจากนวนิยาย --- ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาสถานภาพทางสังคมของสตรีในช่วงเวลาหนึ่ง คือ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงหม่อมล้นรัฐนิยม พ.ศ. ๒๔๙๓ โดยใช้วรรณกรรมรูปแบบนวนิยายเป็นแหล่งข้อมูล การวิจัยจำกัดขอบเขตการศึกษา เฉพาะงานนวนิยายของนักเขียนสตรี ๒ ท่านคือ ดอกไม้สด (๒๔๘๘-๒๕๐๖) และ ก. สุรางคนางค์ (๒๔๕๔-) ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษา นวนิยายของดอกไม้สดและ ก. สุรางคนาง พบว่า ในนวนิยายของนักเขียนทั้งสองท่านมีสาระ เรื่องผู้หญิงเพียงพอและมากกว่าที่พบในนวนิยายของนักเขียนท่านอื่น ๆ ในยุคเดียวกัน นอกจากนั้น สาระเกี่ยวกับผู้หญิงที่นักเขียนทั้งสองสะท้อนออกมา ยังแสดงให้เห็นภาพของผู้หญิง จากชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง ซึ่งมีสถานะที่แตกต่างกัน ข้อค้นพบในส่วนที่เกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงในชนชั้นสูง และ ชนชั้นกลางในงานนวนิยาย มีดังนี้

ในสถาบันครอบครัว ดอกไม้สด ได้สะท้อนภาพมารดาในชนชั้นสูงที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรธิดาจนได้แต่งงานออกเรือนไป และก็ยังให้ภาพของมารดาสมัยใหม่ที่ยังคงมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูกแต่ก็ปฏิบัติตนดังเพื่อนที่ให้ความรักความเข้าใจ รับฟังลูกได้ทุกเรื่องแม้แต่

เรื่องเพื่อนชาย ซึ่งมารดาลักษณะนี้จะเป็นผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาใหม่ ส่วน ก. สุรางคนางค์ ก็ชี้ให้เห็นว่ามารดาในชนชั้นกลาง ก็มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูก และให้ความสำคัญต่อการศึกษามาก อีกทั้งโดยทั่วไป มารดาในชนชั้นกลางเป็นมารดาสมัยใหม่ที่ให้อิสระต่อการมีคู่ครองของลูก โดยคอยให้คำปรึกษาแก่ลูก อย่างไรก็ตาม ก. สุรางคนางค์ ก็ได้เสนอภาพมารดาในชนชั้นกลางที่อาจจะคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการแต่งงานของลูกสาว

ในฐานะภรรยา จากการที่วัฒนธรรมตะวันตก การมีผิวเดียวเมี่ยมเดียวกำลังเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ดอกไม้สดก็ได้เสนอภาพของภรรยาในชนชั้นสูงที่ไม่มีความสุขกับการที่สามีมีภรรยาหลายคนในบ้านเดียวกัน พร้อมทั้งให้ภาพภรรยาที่แหวกกฎเกณฑ์ประเพณีเดิมที่ภรรยาเคยเป็นข้างเท้าหลัง โดยจะไม่ยอมอยู่ภายใต้อำนาจของสามีอีกต่อไป

นอกจากนี้ ดอกไม้สดยังได้ให้คุณลักษณะของภรรยาในสังคมสมัยใหม่เพิ่มเติม ที่ต้องรู้จักการเล่นกีฬา การเดินรำ การสมาคมเคียงบ่าเคียงไหล่สามีอีกด้วย ส่วน ก. สุรางคนางค์ ก็เสนอแบบฉบับของภรรยาที่ดีในชนชั้นกลางที่ทำหน้าที่ดูแลกิจการงานบ้านได้อย่างเรียบร้อย ทั้งยังปฏิบัติตนเป็นเพื่อนคู่คิดของสามี เป็นคู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขของสามี มีความซื่อสัตย์ต่อสามีและหากภรรยาประพฤติผิดใจสามี ก็จะได้รับการประณามหยามเหยียดจากสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ก. สุรางคนางค์ ก็ได้เสนอแง่คิดเกี่ยวกับการมีคู่ของภรรยาในแง่ที่ว่า ปัญหาระหว่างสามีภรณานั้นจะตัดสินว่าผิดถูกศีลธรรมอย่างไร ควรจะศึกษาหรือรู้มูลเหตุของปัญหาเสียก่อน

ส่วนในฐานะบุตรสาว ในงานนวนิยายของดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์ บุตรสาวยังคงเป็นบุตรสาวที่ต้องเคารพเชื่อฟัง กตัญญูต่อบิดามารดา และญาติผู้ใหญ่ คอยช่วยเหลือดูแลบิดามารดา ยามเจ็บป่วย และเข้าสุริยชรา ในยุคนี้สถานภาพของบุตรสาวพัฒนาขึ้นกว่าอดีตมาก คือมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น ก็มีความคิดเป็นของตนเองในการดำเนินชีวิต บางครั้งถึงกับแหวกประเพณีเดิม เช่น การคัดค้านการแต่งงานแบบคลุมถุงชนหรือการจดทะเบียนสมรสกับคนรักโดยไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ เป็นต้น

สำหรับ สถานภาพทางการศึกษาของผู้หญิงไทยก็นับว่าดีขึ้นเป็นลำดับตาม
 ลักษณะการพัฒนาของระบบการศึกษา จากงานนวนิยายของ ดอกไม้สด และ ก. สุรางคนางค์
 พบว่า ผู้หญิงโดยทั่วไปมีโอกาสศึกษามากขึ้น ซึ่งตัวละครเอกฝ่ายหญิงล้วนจบการศึกษาสูง
 กว่าภาคบังคับ มีโอกาสเรียนภาษาต่างประเทศ ตลอดจนวิชาการบิน การเรือน แต่
 อย่างไรก็ตาม นักเขียนทั้งสองท่านต่างก็ เสนอว่าสถานภาพทางการศึกษาของผู้หญิงชนชั้นสูง
 พัฒนาดีขึ้นกว่าผู้หญิงชนชั้นกลางคือมีโอกาสได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้หญิงในงานนวนิยายนั้น ลักษณะ
 การที่ผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาเริ่มประกอบอาชีพต่าง ๆ นอกบ้านจะพบได้ในผู้หญิงชนชั้นกลาง
 มากกว่าผู้หญิงชนชั้นสูง เนื่องมาจากค่านิยมเดิมของชนชั้นสูงไม่นิยมให้ผู้หญิงออกมาทำงาน
 นอกบ้าน ประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจเอื้ออำนวย หรือหากจะมีหญิงสาวในชนชั้นสูงที่
 มีการศึกษาจะประกอบอาชีพ ก็จะมีอาชีพเดียวเท่านั้นคือ อาชีพครู ส่วนผู้หญิงในชนชั้นกลาง
 นั้นจะประกอบอาชีพต่าง ๆ คือ ครู เลขานุการ นักเขียน หรืออาจจะทำงานพิเศษ ช่วย
 สามีทำงาน เช่นออกเงินให้กู้ หรือเป็นนายหน้า เป็นต้น

ส่วนสถานภาพทางการเมืองและกฎหมาย ของผู้หญิงนั้นจากการศึกษางานนวนิยาย
 ของนักเขียนทั้งสองท่านดังกล่าว มิได้ให้ภาพสะท้อนที่เด่นชัดนักในเรื่องนี้ ซึ่งก็อาจจะเนื่อง
 จากเป็นระยะแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงยังไม่มี การตื่นตัวในเรื่องการเมือง
 และกฎหมายเพื่อสิทธิของผู้หญิงมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม นักเขียนก็ยังให้ภาพการแหวก
 กฎเกณฑ์เก่า ๆ ที่จำกัดหญิงมากไป อาทิ เช่น การขอหย่าจากสามีเนื่องจากสามีมีเมียช้อย
 เป็นต้น ผู้หญิงในชนชั้นสูงสมัยใหม่ที่มีบทบาทต่อกิจกรรมในการสมาคมอกบ้านหลายประการ
 อาทิ การเล่นกีฬา การเต้นรำ หรือการมีอิสระ ในการคบเพื่อนต่างเพศ ส่วน ก. สุรางคนางค์
 เสนอภาพผู้หญิงในชนชั้นกลางที่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ความภูมิใจในตัวเองโดยผู้หญิงควร
 จะทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมบ้าง เริ่มมีความคิดพึ่งตนเองโดยการมีอาชีพ คิดสร้าง-

ฐานะให้ตนเองโดยไม่คิดพึ่งการแต่งงาน

จากการศึกษาชีวประวัติและงานนวนิยายของนักเขียนทั้งสองท่านจะพบว่า ทั้งดอกไม้มัสต และ ก. สุรางคนางค์ ต่างก็เป็นนักเขียนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง โดยถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ความคิดและวิถีชีวิตในงานนวนิยาย นอกจากนี้นักเขียนทั้งสองก็ยังเป็นนักเขียนสตรีรุ่นแรกที่ทำให้ความสำคัญต่อตัวละครฝ่ายหญิงมาก ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า นักเขียนทั้งสองท่านมีความตั้งใจที่ต้องการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงในสังคม โดยผ่านงานนวนิยาย ซึ่งในยุคนั้นยังไม่มีองค์กรหรือสถาบันของผู้หญิงใด ๆ ที่จะเป็นตัวแทนกระทำการดังกล่าว และจากการศึกษางานนวนิยายของดอกไม้มัสต และ ก. สุรางคนางค์ ก็ทำให้สามารถรู้ถึงสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง ตลอดจนความคาดหวังต่อสถานภาพของผู้หญิงในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒

Thesis Title The Social Status of Thai Women in the Novels
 of Dok Mai Sod and K. Surangkanang (Between
 B.E. 2475-2493)

Name Miss Saisamorn Cheuytrongkarn

Thesis Advisor Assistant Professor Dr. Supang Chantawanich
 Associate Professor Ravart Vanigbandhu

Department Comparative Literature

Academic Year 1985

Abstract

This thesis is an analytical descriptive and documentary research. It studies the social status of Thai women through novels. The researcher wants to perceive the social status of Thai women during 1932-1950 by using novels as resources, focusing on the novels of Dok Mai Sod (B.E. 2488-2506) and K. Surangkanang (B.E. 2454-). The reason for choosing the two novelists' works is that we can find woman issue in their novels more than in other novelists' works of the same period. Moreover, the two novelists portrayed women of different classes, i.e., Dok Mai Sod presented the image of high class women while K. Surangkanang presented middle class women.

In high class family, Dok Mai Sod notified that the general duty of a mother was to bring up her babies, look after

them until they got married. Dok Mai Sod also gave the readers the portraits of the modern educated mother who performed as a mother and also as a friend to her children. For K. Surangkanang, she acknowledged the readers that besides bringing up her babies, a mother in the middle class gave priority to her babies' education. She permitted her daughter to choose her husband under her supervision. However, K. Surangkanang suggested that middle class mother was conscious about monies for her daughter's husband.

As wife, Dok Mai Sod informed that high class wife suffered a lot when her husband had more than one wife at the same time. On the other hand, a modern wife would claim for the equal status with her husband and liberate herself from her husband's control. The additional qualifications of good wife were that she should know well how to play sports, how to dance and how to know people in society. K. Surangkanang notified that middle class wife generally managed all household affairs and acted as friend to her husband, sharing sorrow and happiness with her husband. Besides, she must be honest to her husband. If not, she must be blamed seriously from the society. However, K. Surangkanang made a suggestion about adultery that problems between husband and wife should be seriously discussed and considered from facts before making judgement and blame on women.

In the two novelists' works, daughter obeyed her parents and relatives and looked after them when they got old and sick. The status of a daughter was better since they had better education. They had self-confidence and had their own way of life. Then, they dared to break some old tradition such as the arranged marriage or getting married without parental consent .

With regard to educational status of Thai women, it was upgraded in accordance with the educational expansion. In the novels of Dok Mai Sod and K. Surangkanang, it is found that woman in general have better education, i.e., the female characters' education was above the primary level, they learned foreign languages and home economics. However, both novelists agreed that women in high class had better chance than ones in middle class to study overseas.

For economic status of women in the novels, it is noted that the educated women in the middle class always worked outside, but not the ones in the high class, because of the attitude in the high class society which did not like women to work outside together with the favorable economic situation. If they worked, they would work as a teacher. On the contrary, women in the middle class worked in various occupations, such as, teacher, secretary, writer and other part-time works as money lender or land broker.

Concerning the political and legal status of women, from studying the novels of the two writers, there was not much clear reflect on these matters. It might be that there was not much awareness in politics and legal right for women at the transitional stage of the political system. However, the writers had given the pictures which are contrary to the old norms, i.e, limiting Thai women's behaviour, such as asking husband for a divorce when the husband had a mistress.

Due to modernization and the newly founded democratic government in Thailand, women had chances to share activities in society. As seen in the novels of Dok Mai Sod and K. Surangkanang, high class women shared many activities in society, such as, sport or dance party with freedom to make friends with men. Whereas, K. Surangkanang portrayed middle class women to have selfconfidence and be proud of themselves with a new idea to have responsibility to society. They started to depend on their own and not on their marriage as ever.

From the study of the biography and novels of the two writers, it could be found that Dok Mai Sod and K. Surangkanang are writers who have high responsibility to the society. They portrayed their own experiences, thoughts and ways of life in the novels. Moreover, both writers are the first female writers who emphasized the importance and recognition of the female characters. It can be said that the two novelists had an intention to claim the right and liberty of Thai women.

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวงศ์ จันทรวานิช ที่ได้สละเวลาอันมีค่า ให้ความคิดริเริ่ม คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและ เอกสารต่าง ๆ ตลอดจน ตรวจ และแก้ไขวิทยานิพนธ์นี้ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ รองศาสตราจารย์ ระวาท วณิชพันธุ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำแนวคิดเห็น คำปรึกษา และ แนวทางในการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ คือ อาจารย์ ดร.นवलฉวี พานิชกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวงศ์ จันทรวานิช รองศาสตราจารย์ ระวาท วณิชพันธุ์ และ อาจารย์ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิตี ที่ได้สละเวลา อันมีค่า กรุณาตรวจสอบแก้ไข ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความ เรียบร้อยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คณะอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทางวรรณคดี เปรียบเทียบให้กับผู้เขียนทุกท่าน นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณต่อ ทุก ๆ ท่าน ที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ เล่มนี้ได้สำเร็จอย่าง เรียบร้อย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ณ
กิตติกรรมประกาศ	ธ
บทที่	
1 บทนำ	1
2 สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยในอดีตจนถึงการเปลี่ยนแปลง การปกครอง ปี พ.ศ. 2475	6
3 สภาพทางสังคม วัฒนธรรม ช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475-2493 ที่มีผลกระทบต่อนวนิยาย	27
4 ประวัติชีวิตของนักเขียนและผลกระทบต่อนวนิยาย	39
5 วิเคราะห์นวนิยายในแง่สถานภาพทางสังคมของผู้หญิง	55
- ดอกไม้สด	55
- ก. สุรางคนางค์	65
6 สรุปและอภิปราย	87
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก ก. เนื้อเรื่องย่อนวนิยายของดอกไม้สด	106
ภาคผนวก ข. เนื้อเรื่องย่อนวนิยายของ ก. สุรางคนางค์	117
ประวัติผู้เขียน	130